

Je hotovo

Jsou okamžiky, kdy se láme chléb. Když Pán Ježíš lámal chléb, řekl, že je to jeho tělo, které se za učedníky vydává, nikoli láme. A podíl na tomto těle, na té jedné placce chleba - krajíci chleba - podal svým učedníkům. Jako vždycky lámal a tentokrát bylo jasno. Toto byl zlom věků. Dosud byl s nimi, nyní odchází. Dosud se obětovala zvířata, nyní přichází oběť jeho života. Od tohoto okamžiku bude vidět, jak se věci mají. Každé zlomení chleba při večeři Páně je rozdělováním podílu na této záchraně. Každé zlomení ukazuje věci tak, jak jsou.¹ Kdo vezme díl chleba a nebere kříž, riskuje. U chleba se ukazuje, o co nám v té partě s Kristem jde. Při svatbě se rozbíjí střep a má se ukázat to, co bylo na povrchu i to, co bylo uvnitř, tedy celá pravda.² Pro Izrael doby Jeremjášovy bylo rozhodnuto. Ani kdyby se před Boží tvář postavil Mojžíš přímlovník³ a nebo Samuel⁴ a přimlouvali se za úlevu, nedal by Bůh na jejich naléhání.

“Hospodin mi řekl: I kdyby se přede mne postavili Mojžíš a Samuel, moje duše nebude *nakloněna* k tomuto lidu. Pošli je ode mě pryč, ať odejdou. (Proroctví Jeremjášovo 15:1)

1. A kolik dostanu? A v jaké nápravné skupině?

Vezměme to tak, že se ptá delikvent. Otázky takového člověka, který ví, že odsouzení neujde, se dají vyčíst i tady. Je skutečně hotovo a už nikdo nezastaví pohromu. Pouze se může Izrael ptát: “A Hospodine, kolik dostanu, kde budu...?” Delikvent může ještě před některým soudem získat úlevu, když učiní naprosté doznání, může se zachránit před trestem smrti. Hledá svůj osud. Tak se dá číst text: “Až se tě zeptají: Kam půjdeme? řekni jim...” (15:2)

Ještě poznámka: Text, který čteme, připomíná knihu Zjevení Janova, kde se předpokládají čtyři apokalyptičtí jezdcí⁵ nesoucí smrt. Dále text připomíná Boží přitakání záměrům člověka. Bůh už nic nebude měnit, jen zesílí to, k čemu směřujeme celým životem: “Kdo ubližuje, ať ještě ubližuje *do konce*, kdo je špinavý, ať se ještě ušpiní, a kdo je spravedlivý, ať ještě *až do konce* koná spravedlnost, a kdo je svatý, ať

¹ Jistě jste si všimli, že žádná z kostí Pána Ježíše nebyla zlomena. (Viz Exodus 12:46 a Janovo evangelium 19:33-36) Tedy, že lámání chleba nemá nic společného s fyzickým tělem našeho Pána. Zlomením chleba bylo rozhodnuto. A ti, kteří díl toho chleba jedí, jsou svědky nové skutečnosti. Na kříži byl obětován celý život našeho Pána za náš hřích. Je hotovo.

² Viz Fridrich Weinreb, Znamení života: “Rozbití nádoby”, hebrejsky *švirath hekkelím*, je pevný pojem v hebrejské tradici, který se dostal do mnoha zvyků. Protože – co je pravdivé, to je pravdivé ve všech vrstvách. Co je nahoře, to je i dole. Při zasnubách nebo při svatbě se např. úmyslně rozbíjí nějaká nádoba, protože na společnou cestu vykračuje muž a žena, ,nahore‘ a ,dole‘, nebesa i země. I rčení ,střepy přinášejí stěstí‘ říká totéž. Z mnohosti začíná cesta a v tom spočívá i smysl stvoření: z mnohosti v jednotu! Nádoba se rozbíjí, láska však stmeluje střepy dohromady. V tomto sejítí teprve poznáváme moc a krásu lásky.” Ono se teprve svatbou ukazuje, co pod tou fasádou krásné tvářičky a pod tím svalnatým tělem je. Celá pravda.

³ Viz: “**Mojžíš** se snažil udobřit Hospodina, svého Boha, a řekl: Hospodine, proč vzplanul tvůj hněv proti tvému lidu, který jsi vyvedl z egyptské země velkou silou a mocnou rukou?” Kniha Exodus 32:11 a hlavně 14, kde je znát, že Hospodin vyslyšel přímlovu.

⁴ Viz: “**Samuel** řekl: Shromážděte celý Izrael do Misy. Budu se za vás modlit k Hospodinu. Shromáždili se do Misy, čerpali vodu a vylévali ji před Hospodinem. Postili se v ten den a říkali tam: Zhřešili jsme proti Hospodinu. A Samuel soudil syny Izraele v Mispě.” (1. kniha Samuelova 7:6-7 a hlavně 10-12, kde je Boží milost pro Izrael.

⁵ Viz Zjevení Janovo 6:1-8

se ještě posvětit.“ (Zjevení Janovo 22:11) Předloha tohoto textu je v proroctví Jeremjášově, apoštol Jan ji skoro doslovně ve svém Zjevení takto: “Kdo *má jít* do zajetí, půjde do zajetí; kdo má být zabit mečem, *[musí]* být mečem zabit. Zde jest vytrvalost a víra svatých.” (Zjevení Janovo 13:10)

² Až se tě zeptají: Kam půjdeme? odpověz jim: Toto praví Hospodin: Kdo *je určen* k smrti, na smrt, kdo pro meč, pod meč, kdo pro hlad, do hladu a kdo pro zajetí, do zajetí. ³ Určím nad nimi čtyři druhy *ničení*, je Hospodinův výrok: Meč, aby zabíjel, psy, aby odvlékali, nebeské ptáky a zemskou zvěř, aby žrali a ničili. (Proroctví Jeremjášovo 15:2-3)

Jeremjáš píše doslova apokalyptický text, který předpovídá noc šelem. Jan dodává, že v této chvíli budou trpět jak svatí, tak nesvatí. Všichni dohromady odnesou to, co přijde na lid Boží. Pochopitelná další otázka delikventa může znít takto:

2. Za co, soudruzi, za co?! Co jsem podle vás provedl?

Vina se přisuzuje králi Menašemu (687-642). Ovšem, to Hospodin trochu přehnal, protože trestá po bezmála padesátileté prodlevě potomky! Proč netrestal přímo tohoto krále. Přece Menaše kraloval padesát let! ⁶ Menaše umřel v klidu! Pak je text obžaloby v dnešním pohledu nepochopitelný, každý rozumný advokát by jej napadl:

⁴ Učiním je úděsem pro všechna království země, kvůli judskému králi Menašemu, synu Chizkijášovu, za to, co páchal v Jeruzalémě. (Proroctví Jeremjášovo 15:4)

Co vlastně udělal Menaše? Udělal z lidu Božího spojence pohanů, podrobil se politicky i nábožensky. Obětoval božstvům - a co zní nejodporněji - spálil za živa v modle Molocha také svého syna. Vsadil na partnerství se silnými hráči spíše, než na partnerství s Hospodinem. Nejdříve se dvořil Asyřanům a později Egyptu.⁷ A všichni - až na Jóšijáše - to po něm opakovali a drželi. Pokud jsme dosud poslouchali Jeremjáše dobře, Menašovy způsoby života byly v Izraeli běžnou praxí.

Ale ono je to téměř věčné. Problém s lidským pokolením je, že se bojí nesprávné jednání analyzovat, odsoudit a odmítnout. Vždyť za **to** vlastně nemůžou, Menaše a v další generaci otcové jim **to** ⁸ špatně?! Vyrovnání s minulostí bývá všelijak mateno vysvětlením, že v té době **to** jinak nešlo, vždyť by se děti nedostaly na školy, nedalo by se podnikat. Pokání, no, bylo by **to** asi rozumné, ale nesmí se **to** s ním přehnat, aby člověk neupadl do depresí. Je lépe zachovat takovou **tu** objektivitu. Prostě **to** tak bylo. Někteří lidé vzpomínají na tu dobu hezky a příjemně... Jakási ohleduplná tradice opakuje selhání otců a vrší jednu nespravedlnost za druhou. Posloucháte-li Jeremjáše od začátku, stále Izrael spoléhal na svou prozíravou diplomacii zahraničních kontaktů. Bůh je dál než blízcí spojenci... A stále podléhal jejich kultům včetně zvrácenosti.

⁶ Asi 692-642 před Kristem, Jeremjáš to píše za posledních králů Jojákína 597 před Kristem či Sidkijáše (597-586 před Kristem)

⁷ 2. kniha Královská 21 a 2. kniha Kronik (Paralipomenon) 33!

⁸ Všimněte si, jak dnes lidé mluví o minulosti neurčitě. Bud' v pojmech značně obecných - totalita, nesvoboda, nebo pro léta minulá nemají žádný určitý pojem a snaží se, aby nebyla určitost ani v jejich současnosti.

Ač měl Izrael měl mnoho smluv o spolupráci a společné obraně a otáčel se pro podporu trhu všude možně, v této chvíli nenajde *jediného* spojence, který by odbočil ze svých obchodních tras a alespoň se zastavil:

⁵ Vždyť kdo s tebou bude mít soucit, Jeruzaléme? Kdo ti projeví účast? Kdo odbočí, aby se zeptal, jak se ti daří? ⁶ Ty jsi mě opustil, je Hospodinův výrok, a ukazuješ *mi* záda; vztáhl jsem proti tobě svou ruku a zničil tě. Už jsem unaven slitováním. (Proroctví Jeremjášovo 15:5-6)

Bůh je unaven ⁹ slitováním? Není to špatný překlad? Nemělo by se tohle z Bible vymazat? Všichni kazatelé kážou, že Bůh nespí. Zpívá se to v krásné poutní písni knihy Žalmů, že Bůh *nespí ani nedřímá!* (122) Skutečně by představa Boha ležícího na kavalci, přikrytého dekou a obráceného ke zdi nebyla správná. Bůh není zklamán! Ani lidmi! Nelituje (se) jak to umíme my lidé. Dovede odpočinout, ale ani jeho odpočinek není válením se v depresi. Je to naopak reakce, bod zlomu, začátek děje.

A ten děj stojí za to. A následující věty nesou znaky absolutního zmaru. V obrysu bran kolem Jeruzaléma se prošlo tornádo, jemněji řečeno *věječka* či košťátko, metlička pro jemné vymetání. Popadali muži a synové, vše se děje během dne, už za poledne je hotovo. Počty jsou absolutní jako písku na břehu moře, tak tady je nespočet vdov. Rodička sedmi synů (tj. původně výsadou obdařená) je sama. Boží děje jsou originální, naprosto nečekané. To, co je před námi bude naprostým překvapením! Co jsou to pády bank, vlád a zhroucení trhů. To známe, umíme popsat a možná i řešit. Ale to, co přijde, nezvládneme...

⁷ Proval jsem je věječkou v branách země. Učinil jsem svůj lid bezdětným a zahubil jej, protože se neodvrátili od svých cest. ⁸ Jeho vdov je bezpočtu, víc než mořského písku; za poledne jsem na ně, na matky mládenců, přivedl ničitele; náhle jsem na ně nechal dopadnout hrůzu a děs. ⁹ Uvadla rodička sedmi *synů*,¹⁰ vydechla svou duši. Její slunce zašlo, ještě když *byl* den; styděla se a byla zahanbena. Jejich ostatek vydám meči před jejich nepřáteli, je Hospodinův výrok. (Proroctví Jeremjášovo 15:7-9)

3. A můžu ještě něco dělat?

Abychom byli úplní v té fikci vyprávění o delikventovi, tak by se obviněný měl zeptat svého obhájce, zda má nějakou šanci na úlevu, nějakou naději na východisko. Jak má jednat před soudem, zda mu pomůže se přiznat či litovat svých činů. Už víme, že tu není možná žádná přímluva někoho dalšího. Mojžíš a nebo Samuel to nemůže spravit. Musí tedy delikvent přijít sám! Musí přijmout trest. Spisy staré smlouvy poskytují modlitbu Daniele, který by se měl modlit více než sto šedesát let po odchodu Izraele do zajetí ¹¹ ve znění, které bychom se ve dnech Jeremjášových žel nedočkali. A stojí za to ji slyšet alespoň z podstatné části podle textu v knize Danielově 9:4-9:

⁹ Hebrejský výraz je použit jen zde a v proroctví Izajášově 1:14, řecký překlad tohoto pojmu v septuagintě používá výraz *anienai*, v překladu "jít nahoru", což známe z pojmů *anoda* a *katoda*, dvou elektrod, mezi nimi putují *ionty*. Boží únava je spíše **elektrolýzou**, tedy nějakým dějem. Není to Bůh na kavalci přikrytý dekou...

¹⁰ Viz: 1. Samuelova 2:5

¹¹ Zajetí trvalo téměř padesát let pro první navrátilce. Odchod do zajetí a konec Jeruzaléma byl 586 před Kristem, první navrátilci přišli zpět do Judska v roce 538 před Kristem. Další vlna navrátilců a stavba chrámu byla skutečně sedmdesát let (viz: Jeremjáš 25:11nn a 29:10nn) Daniel však není určitou historickou postavou, pakliže se měl modlit takto za Dareia (II.) syna Achašvérošova, tedy někdy po roce 423, pak by to bylo více než 160 let po odchodu do zajetí.

⁴ A tak jsem se modlil k Hospodinu, svému Bohu, vyznával jsem a říkal: Ach, Panovníku, Bože veliký a hrozivý, zachovávající smlouvu a milosrdenství těm, kdo tě milují a zachovávají tvé příkazy, ⁵ zhřešili jsme, páchali jsme zlo, jednali jsme ničemně, vzbouřili jsme se, odvrátili se od tvých příkazů a nařízení ⁶ a neposlouchali jsme tvé služebníky proroky, kteří ve tvém jménu mluvili k našim králům, velitelům, našim otcům i ke všemu lidu země. ⁷ Tobě, Panovníku, náleží spravedlnost, ale nám *zbývá* tohoto dne *jenom* hanba — Judejcům a obyvatelům Jeruzaléma i celého Izraele, blízkým i vzdáleným ve všech zemích, kam jsi je zahnal za jejich věrolomnost, kterou se tobě zpronevěřili. ⁸ Hospodine, nám náleží *jenom* hanba — našim králům, našim velitelům i našim otcům — neboť jsme zhřešili proti tobě. ⁹ Panovníkovi, našemu Bohu, *zůstávají* slitování a odpuštění...

Začínal jsem lámáním chleba. Až dodnes při paschálním sederu tři oplatky vyjadřují lid Izraele¹². Pán Ježíš zlomil chléb a dal jej učedníkům. Zdá se mi, že při tom neřikal neurčitě "Tělo Kristovo" ale dovedu si představit, že při tom oslovoval jednoho po druhém: "Ondřeji... Petře.... Jakube..." Přijímali s ním podíl na onom zlomu dějin, kdy se pohnuly zemské i nebeské kry. Nastala doba, v níž díky poslušnému přijetí trestu a temnotě apokalypsy Ježíšova života, nastane nové svítání, bude seslán Duch svatý. Nepomohly by už přímluvy Mojžíše a Samuele. Pán Ježíš svého Otce v modlitbě také nepřemlouval. Dospěle řekl, že se mu nechce trpět, ale pak trest přijal.¹³

Díváme-li se na dnešní stav společnosti, posloucháme projevy v poslanecké sněmovně, podivná obvinění a podivné soudy s podivnými obhajobami, ujedou nám citoslovce opovržení a znechucení. Častujeme jimi právě ty nahoře, kteří nám vládnou. Téměř hospodsky bezmocně a sprostě nadáváme. Jiným řešením je, že se přestaneme o vše zajímat, zastrčíme hlavu do písku teologie či domácího života, žbleptáme pobožné fráze a snažíme se nevidět a neslyšet. Atomizujeme svět, každá společná strategie je nesmysl, každá dotace je rozkrádáním a podobně. A to je taky chyba, je to druhá krajnost.

Až budu lámat oplatku v neděli, budu si přitom říkat: "Danieli... Mazánku... Kolibříku... Miloši Zemaně... Davide Rathe... Hrdličko... Kalousku... To jsme my, kteří jsme zavinili tento stav. Je to naše vina, je to náš společný hřích a jen Tvé smilování, Bože, nás může vysvobodit po čase trestu. Přijímáme trest a svou bídu si odmakáme."

¹² Během sederu sní každý stolovník tři macesy na připomínku tří praotců – Abraháma, Izáka a Jákoba. Každý z macesů také představuje jednu ze tří částí židovského národa: **Koheny, Levity a Izraelity** (lid). Ten prostřední se láme (Afikoman) a jedna polovička se odkládá jako zákusek na konec večeře.

¹³ Viz Lukášovo evangelium 22:39-46